

bezjaderná

leden 2016

vysočina

editorial

Vítejte u třetího vydání zpravodaje o lokalitě Kraví hora, který uzavírá cyklus představení tří lokalit na Vysočině. Vznikalo v době předvánoční, kdy se lidé vyjadřovali k nové koncepci co s radioaktivními odpady a s napětím očekávali geologické průzkumy v roce 2016. Najdete v něm příspěvky od spisovatele Jurmana, starostky Jeřábkové ze Skryjí, přírodovědce Laciny a zastupitele Novotného, a o aktivitách v Horce a Hrádku. V roce 2016 Vám přeji mix duševní pružnosti i odolnosti a věrnost hodnotám.

Olga Kališová

foto: Olga Kališová

Trvalé úložiště jako jediné řešení?

Trvalé hlubinné úložiště na území České republiky nemusí být jedinou alternativou, co dělat s tisíci tunami vyhořelého paliva z Dukovan a Temelína. Zvažovat lze také dlouhodobé skladování, společné mezinárodní úložiště nebo menší úložiště pro ukládání zbytků po přepracování v zahraničí.

Žádné ideální, bezproblémové řešení pro statisíce let nebezpečný odpad neexistuje. Ale jeho volba by měla být řádně odůvodněna, diskutována a měla by pro něj existovat shoda v celé společnosti. Vždyť se s ním bude potýkat ještě řada generací po nás. Příležitost nabízí právě probíhající hodnocení dopadů staronové vládní koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem. Letos totiž bude k veřejné oponentuře předloženo posouzení dopadů na životní prostředí.

Bohužel trvajícím zaměřením Ministerstva průmyslu a Správy úložišť na svoji variantu nalezení finální lokality pro hlubinné úložiště na území České republiky do roku 2025 a zprovoznění úložiště v roce 2065, vede k vážnému a mnoho let trvajícím sporu mezi státem a obyvateli i samosprávami desítek obcí, jejichž názor není respektován. Díky tomuto postupu podaly obce a spolky žaloby

proti stanovení průzkumných území na všech sedmi lokalitách vytipovaných pro uložení odpadu. I navzdory tomu proběhnou v tomto roce průzkumné práce.

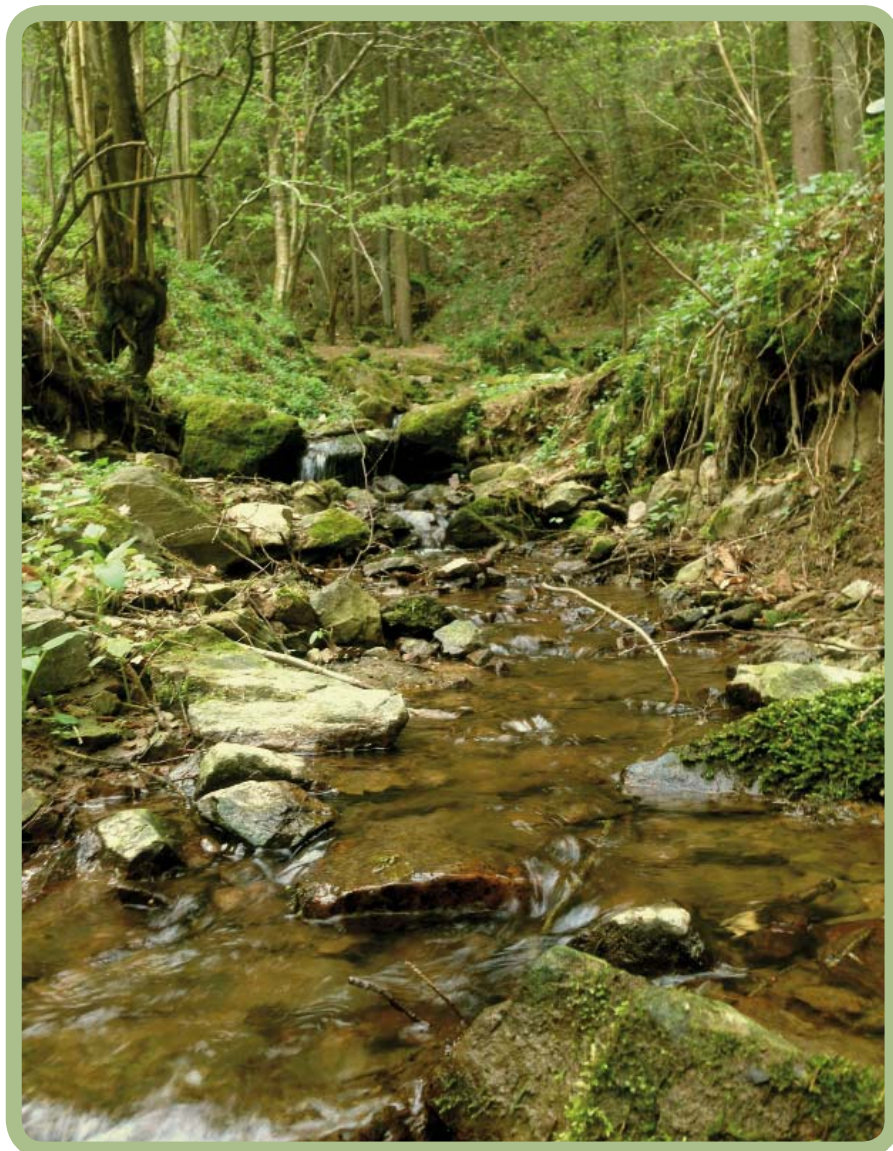
Návrh zákona, který má zlepšit nevyhovující možnosti obcí rozhodovat o lokalitě pro úložiště, začíná svoji cestu vládou a Parlamentem a není jisté, zda bude schválen. Rychle ale šlo změnit předpis, podle kterého již k Vánocům 2015 přišly první statisíce a miliony obcím z jaderného účtu. Některé z nich, na Vysočině například Hojkov či Cejle, tyto peníze odmítly s jasným zdůvodněním – když se všemi silami snaží odvrátit umístění úložiště na jejich území, bylo by jim nemravné si brát od státu peníze za průzkumy. A u těch ostatních se při rozhodování, které z lokalit zůstanou v zúženém výběru v roce 2017, ukáže, jak moc motivační ty peníze byly.

Edvard Sequens, Calla

KRAVÍ HORA: mám rád tento čistý ko

Trenckova rokle - krásný kout i evropsky významná lokalita z hlediska ochrany přírody foto Robert Zelený

Tolik krásných a pozoruhodných míst skrývá okolí Kraví hory. Radioaktivní úložiště tu může navrhovat pouze nehodný člověk s okoralým srdcem. Imunní vůči krásným věcem. Já miluji tento kout Vysočiny. Letos jsem byl třikrát v Trenckově rokli a pořád sem chodím za krásou.

Bukov, to je kostel sv. Jakuba s tajemnou kryptou, mramorovými náhrobkou a zvonem se zubří hlavou. Erb Mitrovských hledejte na věži. Je tu i parádní smírčí kámen na návsi. Připomíná zavraždění Petra Čížovského v roce 1608. Nedaleká bývalá hospoda Na Bukovské i zřícenina hradu Bukovec alias Lístek by měly na co vzpomínat.

Kostel sv. Jiří v Olší je připomínán na známé listině z 15. února 1285. Na hřbitově je pochován mistr sportu ve sportovní střelbě Jaroslav Šafránek. Narodil se na Šafránkově mlýně v údolí Bobruvky, který patřil k Drahonínu. Drahonínské návsi dominuje kaple Krista Krále a kříž z narůžovělého mramoru.

Mlýnář Šafránek razil šachtu, hledal zlato. Našel bohaté ložisko chromitu. Nedaleko mlýna jsou malé zbytky

hradu Košíkov. Pro turisty je úspěšnější cesta proti toku říčky Bobruvky. Procházejí pod Havlovem, kde i v přítomnosti nejslavnějších hereček a literátů vyrůstal budoucí dramatik a prezident! Hned vedle žila feministka Anna Pammrová a za ní jezdili i Březina a Deml. Následuje zřícenina hradu Víckova a o šest brodů dále legendární Trenckova rokle. Znamý vůdce pandurů zde měl zakopat poklad.

Okolo Moraveckých Pavlovic, kde zpracovává dějiny okolních obcí Václav Zábřaha, najdete řadu mramorových hraničníků s různou výzdobou, také se zubří hlavou.

Sejřek měl svůj dvůr Mansberk, je tu mramorový smírčí kámen na paměť ubodaných děvčat a vyrůstal zde herec Jirka Krytinář.

Věžná leží částečně v údolí Nedvědičky, kostel sv. Martina ji však hlídá z horní strany. Při kácení stromů na stavbu kostela zemřel v prosinci 1594 Antonín Berka z Věžné. Jeho oběť popisuje dodnes smírčí kámen v bývalé oboře u Stříteže.

Od Milasína se naskýtají daleké výhledy po krásné Vysočině a přímo na návsi spatříte nový znak od Roberta Kepřta. Stříbrný štít s šikmo pootevřenými rty červené barvy. Krajina vás líbá na uvítanou ...

Krajina, která už vydala tolik zásob a pokladů! Zasloužila by si opětovanou lásku. Já ji tedy rád mám. Já jo! A úložiště tady nechci. Nikdy!

Hynek Jurman,
spisovatel

Jaderné úložiště je to poslední, co na Bystřicku potřebujeme

V Dolní Rožince se uranová ruda těží déle než padesát let a deset let se mluví o ukončení těžby. Kromě plánů na hlubinné úložiště ale na budoucnost připraveni nejsme. Pro současné horníky úložiště pracovní místa nepřinese. Zato později by přineslo ekologickou zátěž pro celý region ve formě úniku radioaktivity. Nikdo přece nevěří tomu, že deset tisíc plechových kontejnerů vydrží v zemi neporušených přes sto tisíc let!

V loňském referendu v Bystřici nad Pernštejnem lidé, včetně podnikatelů

v průmyslové zóně, rozhodli, že jaderná zařízení ve svém okolí nechťejí.

Právě investoři do bystřické průmyslové zóny čekají jasný signál, jakým směrem se bude region rozvíjet. Je třeba další jaderné aktivity odmítnout a nachystat území s dobrou dopravní dostupností, které přinese potřebná pracovní místa. Pro starosty je, bohužel, snadnější dořvat do rozpočtů příplatky za loajalitu, než nové investory shánět...

Ing. Vít Novotný, zastupitel Bystřice n. P.

Co říkají plánům na úložiště místní osobnosti?

„Ze sedmi lokalit navrhovaných pro úložiště znám a mám rád čtyři: Kraví horu (k té bydlím nejbližší), Horku, Hrádek a mimo Vysočinu Březový potok (tam jezdím již přes 30 let na dovolenou). Všechny čtyři – a jistě i zbývající tři lokality – se nacházejí v krásné harmonické krajině, která by byla výstavbou dotčena. A chápu obavy obyvatel, mám je také. Ale: může být úložiště NIKDE? Je snad správnější, aby bylo vyhořelé palivo vyváženo do zahraničí, tam využito k výrobě jaderných zbraní a zbytek pak pohřben kdesi do moře? Věřím v rozumnou dohodu odborníků s obyvateli. Pokud se přímo Kraví hory týče, tak ta je vůči jaderným elektrárnám položena příliš excentricky a doprava sem by asi byla velkým problémem.“

*doc. Ing. Jan Lacina, CSc.,
krajinný ekolog*

Náš domov je Vysočina

**Ve Skryjích u Tišnova
jsem se narodila a od r.
1990 jsem starostkou této
malé obce s 60 obyvateli.
Zažila jsem tady hrozbu
přehrady, dobu cíleného
vysídlování a stěhování
do střediskových
obcí, euforii
i naději po revoluci
i politickou změnu
hranic s odtržením
se od Vysočiny.**

Venkov se změnil k nepoznání. S bídou a dřinou na malých kamenitých políčkách zmizeli i lidé z polí i zahrad. Vesničky byli nuceni opustit trvale bydlící a nahradili je chalupáři. Díky obětavým jednotlivcům a s využitím různých dotací se podařilo pro trvale žijící obyvatele a jejich život v těchto malých obcích v mnohém zlepšit a jen zázkakem zde život udržet. Život na venkově má podporu státu minimální. Neustálé nároky a změny v oblasti legislativy, diskriminace v oblasti daňových výnosů, rušení spojů, škol, pošt i minimum pracovních příležitostí, to vše jen obtížně překonávají všichni ti, kteří mají vztah k místu, kde se narodili a kde se cítí doma.

Hrozbu přehrady nahradila v posledních letech hrozba jaderného úložiště, přičemž pouze několik zástupců obcí rozhoduje o osudu lokality! Polopravdy i nedostatek pravdivých a objektivních argumentů rozdělují místní na dva tábory. Zastánci tohoto projektu zneužívají slabosti venkova, neznalosti a důvěřivosti jeho obyvatel, jejich nepříznivé sociální situace i devastace lokality uranovým průmyslem.

Vysočina už sice dávno není chudá nevěsta, má co nabídnout, jak píše Hynek Jurman ve svých Ozvěnách Vysočiny, ale bohužel mnozí, kteří mají vliv na její osud a dokonce jsou rodáky, dávají přednost lobby a přesvědčují místní o tom, že úložiště jaderného odpadu bude jejich spása, přednost a výhoda. Jak bude vypadat krajina a venkov za 50 let, čím bude lákat turisty?! Přežije vůbec?! Nebo budeme žít už všichni ve velkých městech, jezdit jen k moři anebo na výlety do hypermarketů? Udělali jsme opravdu vše pro to, aby i naše děti měly domov?!

**MUDr. Jana Jeřábková,
starostka Skryjí**

HORKA: Hudbou proti úložišti

V sobotu 19. září 2015 uspořádal Zdravý domov Vysočina setkání s názvem Hudbou proti úložišti. Sešli jsme se v Náramči, pod jejímž územím může do roku 2065 komplex vyrůst.

Rozhodnutí ministra o průzkumech bylo sice napadeno žalobou, ale ta nemá odkladný účinek. Takže zjara můžou průzkumy začít a my budeme úložišti zase o krok blíží.

Kousek za houpačkami a informačními letáky visel velký plakát s mapou možného umístění úložiště. Mnozí ji viděli poprvé a až teď si uvědomili, jak blízko jejich domovů by mohl být odpad ukládán. Někteří přišli, protože by pro ně plán znamenal vyvlastnění pozemků, jiní z něj mají strach nebo se jim nelíbí jednání SÚRAO. Přišli dokonce i sousedé, kteří hned u brány nahlas prohlašovali, že jsou pro úložiště.

Na akci vystoupilo několik hudebních skupin, mimo jiné Fru Fru z Třebíče. Občerstvení, vysoká účast dětí, hezké počasí

a západ slunce. Na to, že se zde sešli rozhořčení lidé s nejistotou a obavami, panovala příjemná atmosféra. Bylo by krásné se jednou podobně sejít na oslavu toho, že položený plán prosazovaný proti vůli místních definitivně padnul.

Zatím se ale chystá koncepce nakládání s radioaktivními odpady a vyhořelým jaderným palivem. A když se podíváme do kapitoly o chráněných územích na možných lokalitách pro úložiště, najdeme větu „Na lokalitách (...) a Horka se žádná chráněná území nenacházejí.“ Ano, podle zákona přírodní parky nejsou „zvláště chráněným územím“. Stále ale jde alespoň o obecnou ochranu. Opravdu Přírodní park Třebíčsko nestojí ani za zmínku?

Filip Dus, Zdravý domov Vysočina

HRÁDEK: Zodpovědně odloženo

„Nevkládejme ty poklady do skály, do skály, jakpak by se k nim potomci dostali?“

zpíval *Roztoč kolektiv* při výstupu na Čerínec na Den proti úložišti 18. 4. 2015. *Roztoč kolektiv* kulturně působí v Dolní Cerekvi od roku 2014 a reaguje na to, co vidí a čemu se diví. Po putovním představení o historii obce a festivalu Z kopce připomene *Roztoč* 60 let kulturního domu parafrází Jiráskovy Lucerny. Ta v podání tehdejšího ochotnického spolku kulturní dům otevřela. *Roztoč kolektiv* zapojil do nácviku pohádkově

satirického Světla lucerny téměř 30 místních. Jiráskův motiv svobodného člověka, žijícího s přírodou a láskou, je zde vsazen do prostředí budování hlubinného jaderného úložiště.

Těsně před premiérou se hlavní hrdinka zranila a my se rozhodli, že „zodpovědné je počkat“. Podobně řekl účastník na konferenci v Lubenci 7. listopadu 2015 v reakci na nutnost výstavby úložiště v ČR do roku 2065: „Teď není zodpovědné čerpat jaderný účet. Zodpovědné je počkat.“ Možnost odkladu potvrdili Dana Drábová a Jiří Slovák. Povrchové sklady poslouží i stovky let a způsoby, jak využít vyhořelé palivo, se stále zdokonalují. EU netlačí a odklad prospěje. Budou tu zkušenosti z jiných úložišť. Takovou premiéru si, na rozdíl od té naší, můžeme nechat ujít.

Odložená premiéra hry Světlo lucerny se koná v neděli 24. ledna 2016 v 15 hodin v kulturním domě v Dolní Cerkvi.

Marta Kovářová, Dolní Cerekev

foto:
Marta Kovářová

ZODPOVĚDNĚ ODLOŽENO

tiráž

Vydává: Calla – Sdružení pro záchranu prostředí, Fráni Šrámka 35, 370 01 České Budějovice, IČO: 62536761, tel.: 384 971 930, e-mail: calla@calla.cz;
Redakce: Olga Kališová, Jana Vitnerová, Martin Schenk, Hana Oravcová; Grafická úprava: LarvaGrafik; Tisk: Tiskárna PROTISK, s. r. o.;
Evidováno: Ministerstvem kultury, ev. Č. MK ČR E 21945; Vyšlo: 8. ledna 2016; Další informace: www.nechcemeuloziste.cz, www.temelin.cz.

fond
pro NNO

NROS

národní
partnerství

ICELAND
LIECHTENSTEIN
NORWAY
eea
grants

Podpořeno grantem z Islandu, Lichtenštejska a Norska v rámci EHP fondů. www.fondnno.cz a www.eegrants.cz